

[Helbred og sygdomme](#)[Krop og sind](#)[Kost, motion og livsstil](#)[Behandlingsformer](#)[Sex, familieliv og livets faser](#)[Omverdenen](#)[Alfabetisk](#)

Hver tiende kvinde har kønsvorter – ingen taler om dem

Kønsvorter er en tabubelagt kønssygdom, som kondomer ikke sikrer effektivt imod. Vaccination og oplysning er vejen frem.

Af Gitte Rudbeck, online artikel marts 2008

Mere end hver tiende af alle danske kvinder er det seneste år blevet penslet, frosset, klippet eller laserbehandlet for kønsvorter. Det viser et nyt nordisk studie med 70.000 deltagende kvinder i alderen 18-45 år.

Med cirka 25.000 nye smittede om året er sygdommen i dag så almindelig, at den kæmper med klamydia om førstepladsen som Danmarks mest udbredte kønssygdom. Men mange unge har aldrig hørt om kønsvorter og ved ikke, hvordan de beskytter sig mod dem.

Det gjaldt også Marie på 19 og hendes kæreste. Hver især anede de ikke, hvad det var for nogle "knopper", de havde fået. Marie slog først sine hen med, at de nok skyldtes en dårlig barberskraber:

- Men en dag da jeg skulle i bad, kunne jeg mærke, "de" var blevet større, og at der var kommet flere. Jeg tog et spejl og kiggede. Det så rigtig ulækkert ud, og jeg vidste virkelig ikke, hvad det var. Jeg ville ikke rigtig sige det til min kæreste, men det blev jeg nødt til efter et stykke tid. For jeg ville heller ikke have sex, da jeg var bange for, han ville mærke eller se dem.

Da jeg fortalte ham det, sagde han, at han også havde det, og det blev jeg faktisk lidt glad for, for så vidste jeg, at jeg ikke var den eneste. Han var i samme situation som mig bortset fra, at han gik og troede, det skyldtes noget forkert vaskepulver.

Flov og uvidende

Først da de sammen havde fundet ud af, at de ikke var alene med problemet, gik de til læge og kom i behandling. Da var Marie 18. Det krævede mange måneders behandling, før hun slap af med vorterne. Hendes kæreste dør stadig med sine. Når hun ser tilbage på den lange behandling, føler hun vrede over sin manglende oplysning om sygdommen:

- Vi har hørt om klamydia og om HIV og fået tudet ørerne fulde om at huske kondomet. Vi har ingenting fået at vide om kønsvorter, og da slet ikke, at der findes kønssygdomme, der smitter, selv om man bruger kondom.

Gynækolog Christine Felding bekræfter, at unge ofte har en sparsom viden om kønsvorter. Mange går derfor med problemet længe, før de søger hjælp:

- De unge ved ikke, hvad det er. Mange tror eller håber på, at det går over af sig selv. De oplever det som utrolig flovt og bliver vrede og irriterede, fordi de ikke synes, de har fået noget at vide om sygdommen. Især når de finder ud af, hvor mange der dørjer med den.

Men hurtig og rigtig behandling er vigtig. Vorterne er nemlig nemmest at få ram på, mens de er små og få.

Rammer alle aldre

Fra sin praksis i Rungsted konstaterer Christine Felding, at sygdommen ikke kun er i voldsom vækst blandt unge:

- Der skal meget til at chokere en gynækolog, men jeg har rigtig mange kvinder med kønsvorter for tiden. Og det er bestemt ikke kun de helt unge, der får det. Det er også kvinder i 40'erne og i 50'erne.

Inger på 54 år er således også i behandling for kønsvorter. I foråret 2006 bemærkede hun nogle små gevækster omkring kønsåbningen, men lægen mente, at der i hendes alder næppe var tale om kønsvorter. Først i august samme år gik Inger til en anden læge for at få fjernet de skæmmende gevækster. De viste sig at være kønsvorter.

Diagnosen blev starten på et langt behandlingsforløb, der endnu ikke er omme. Inger har hen ad vejen måttet erfare, at selv efter en tilsyneladende vellykket behandling, kan vorterne komme igen. Det skyldes, at virus kan findes i en usynlig form i huden.

Efter fire måneders forgæves behandlinger blev Inger henvist til en gynækolog, som fandt, at problemet var så omfattende, at Inger i december 2006 gennemgik en laserbehandling under fuld narkose på en specialklinik for kønssygdomme.

- Jeg var glad, for jeg havde nogle måneder i forvejen mødt en mand, som jeg havde "holdt hen". Jeg ville jo ikke smitte ham... og heller ikke risikere selv at blive smittet med vorterne indvortes.

Men efter nogle måneder kom vorterne igen. Inger vil helst undgå en ny operation under fuld bedøvelse og går nu på fjerde måned til ugentlige behandlinger hos sin gynækolog.

Tabu

Kønsvorter er ofte forbundet med en række personlige omkostninger: Et langt behandlingsforløb og tilbagefald vil de fleste opleve som frustrerende. Behandlingerne kan virke grænseoverskridende, og vorterne kan forekomme så "kosmetisk uacceptable", at mange bliver skamfulde og oplever, at det begrænser seksuallivet:

- Der er ingen ud over min datter, som ved, at jeg har kønsvorter, og det har jeg ikke tænkt mig at lave om på - af skræk for andres fordomme! Jeg tror, især min generation har en fordom om, at det kun er kvinder, som har mange forskellige forhold, der får kønssygdomme, fortæller Inger.

Endelig kan behandlingen give varige gener i form af arvæv og føleforstyrrelser som svie og smerte.

Kondom er ikke nok

Kønsvorter skyldes infektion med det meget smitsomme HPV-virus, der først og fremmest smitter ved sex. Det gælder almindeligt samleje, oral- og analsex. Men berøring med inficerede hænder kan være nok, så man kan godt blive smittet uden at have samleje og også risikere at blive smittet, selv om man bruger kondom under selve samlejet:

- Det kan man, fordi virus ikke kun sidder på penis eller i skeden. Det sidder også på de ydre kønsdele, dér hvor man rører med hænderne. Ja, det kan sidde under fingerneglene, forklarer Christine Felding.

Brug af kondom er altid vigtig, når man vil beskytte sig mod kønssygdomme. Men når det gælder HPV-virus, hvoraf nogle typer kan give kønsvorter, andre kan medføre celleforandringer, livmoderhalskræft og kræft i de ydre kønsdele, så er kondom ikke altid nok.

Derfor anbefaler Sundhedsstyrelsen, at alle tolvårige piger både vaccineres mod de HPV-virustyper, der kan medføre livmoderhalskræft og mod de HPV-virustyper, der er årsag til over 90 procent af alle tilfælde af kønsvorter.

Vaccinen kan fjerne 70% af tilfældene af livmoderhalskræft fremkaldt af disse virus, hvis den gives før seksuel debut. Det forventes at vaccinationstilbuddet træder i kraft pr. 1. januar 2009.

Forebyggelse

Kondom beskytter ikke fuldt ud mod smitte med HPV-virus, men det er i dag muligt at vaccinere mod HPV 6 og 11, der er årsag til mere end 90 procent af alle tilfælde af kønsvorter. Vaccinen forebygger samtidig mod HPV 16 og 18, der er hovedårsag til celleforandringer, livmoderhalskræft og kræft i de ydre kønsdele. Vaccinen kan fjerne 70 procent af tilfældene af livmoderhalskræft fremkaldt af disse virus, hvis den gives før sexuel debut. Sundhedsstyrelsen anbefaler, at alle tolvårige piger vaccineres mod alle fire HPV-typer som et led i børnevaccinationsprogrammet. Vaccinen, der har størst effekt inden den seksuelle debut, er godkendt til brug for kvinder op til 26 år.

Kønsvorter

Kønsvorter kaldes også kondylomer. De kan være store eller små, sidde synligt på de ydre kønsdele eller skjult i skeden, på livmoderhalsen eller i endetarmen. De kan sidde enkeltvis eller i klynger, være flade eller "blomkålsagtigt" stilkede og opsvulmede. De kan give kløe, smerter, blødninger eller ingen af delene. Uanset hvordan de ser ud og hvilke gener de giver, er de uhyre smitsomme og kan være svære at få bugt med igen.

Småbørn kan også smittes

Da kønsvorter ikke kun smitter ved seksuelt samvær, men også ved anden tæt kontakt, kan også børn smittes med dem. Det gælder f.eks. ved bleskift eller badning, hvis den voksne omsorgspersons hænder er inficerede med det smitsomme virus. I sjældne tilfælde kan barnet under fødslen smittes af moderen og udvikle vorter på stemmelæberne eller omkring endetarmen. Kønsvorter hos børn, især hvis de sidder ved skedeåbningen eller endetarmen, kan give anledning til mistanke om seksuelt misbrug.